

Randi Nymo

Fornorskninga i ny drakt

Debatten om hvorvidt Nye Narvik kommune skal innlemmes i det samiske språkforvaltningsområdet gir gufs fra fortida. Når vi nå tar avgjørelser for framtida, ber jeg om at vi reflekterer over fortida og hvordan den påvirker oss i dag. Det samiske folket ble satt under lovpålagt assimilasjonspolitik fra midten av 1800-tallet til omkring andre verdenskrig. Men allerede i år 999, da Olav Tryggvason (ca 968-1000) dro nordover og kom til blant annet Trondenes og Bjarkøy, var *Finneskatten* et forhandlingstema mellom kongen og høvdingene i Hålogaland. Kongen ville ha delaktighet i skatten. Innføring av kristendom med døping var også et anliggende i kongens ferd nordover. Folk ble døpt med makt. I Hålogaland krysset misjonen en etnisk grense mellom norsk og samisk befolkning, noe som forsterket motstanden mot kristning og døping. Samene lot seg altså ikke kue.

Dette var starten på misjonering mot samene som skulle komme til å pågå i nesten 1000 år, fra 1700-tallet i organiserte former. Det gjaldt å påvirke den samiske tenkninga, den samiske livsfilosofien, noe som var et sterkt våpen for å lykkes med assimilasjonen. Da endres kunnskapsbildet, som forøvrig Anton Hoëm (2007) har skrevet «Fra noaidiens verden til forskerens-Misjon. Kunnskap og modernisering i sameland 1715- 2007.» Diktet: *Den samiske skapningsforteljinga* av Jon Eldar Einejord i 1981 som finnes i *Vår jord er vårt liv* av John Gustavsen & Kjell Sandvik gir et lite bilde av fornorskingsprosessen.

*Gud skapte mennesket
i sitt bilete
men dáza var ikke ikkje nøgd med det
og börja skape samene om i sitt bilete
(Einejord, 1981).*

Vi samer har imidlertid ikke latt oss knekke. Kultur, språk og livsfilosofi er bevart i hjertene, og en dag kom vi sterkt tilbake og begynte rettighetskampen. Samiske søstre og brødre fra de øvrige nordiske land har kjempet samme kamper og etterhvert har russiske samer sluttet seg til oss. Vi har hatt og har nordmenn og folk fra andre land med oss. Jeg husker da slagordet: «Solidaritet med samene» ble ropt tusen og en gang i demonstrasjonstog. Framtida fortonet seg lys. Stadig erfarer vi dog at den tidligere lovpålagte fornorskninga lever i prosesser opp mot nåtiden. Vi erfarer det sterkt når Nye Narvik kommune, med stor samisk befolkning, skal skapes. Vi har tapt mye, men vi har også vunnet mye. Vi er i stand til å føre rettighetskamper videre.

Og jeg undrer meg over hvor den brede solidariteten har blitt av? Jeg synes heller å se at elementer fra fornorskingsarbeidet reproduseres. Vi hører at samene er slu og beregnende- samer er ikke til å stole på. Vi hører at samer har snarvei til bestemmende myndigheter. Når samer oppnår ting, så stemples de som uredelige. Jeg tenker at når andre når fram med saksbehandling osv- da snakkes det om at de som førte saka var dyktige osv. Når samiske saker vinner fram så nedgraderes sluttresultatet til at saksbehandlerne har smisket seg fram gjennom det norske politiske systemet. Dagens hetse- og hersketeknikker henter altså næring fra den tida samene «sto med lua i handa».

Det er slik dønninger fra fornorskningshistoria viser seg, repeteres og trer fram i ny drakt. *Dáza, som for øvrig betyr nordmannen, prøver fremdeles å skape samer om i sitt bilde.*

Til slutt: Jeg er velvitende om at det finnes samer i Nye Narvik som ikke er enige med Norske Samers Riksforbunds sameforeninger (NSR) og Ballangen Sameforening sine standpunkter om at Nye Narvik må søke om innlemmelse i samisk språkforvaltningsområde. Og til det vil jeg si at akkurat som nordmenn ikke er enig i alle saker, så er heller ikke samer det. Men en ting vil jeg kommentere i Nathaniel Holan Larsen sitt innlegg i Fremover 19.11.19. Larsen sier: «*Sist vil jeg si at det er litt spesielt at de som ytrer seg kraftigst om at Narvik skal innlemmes som forvaltningskommune for samiske språk ikke er fra Narvik. De vet ikke hvor skoen trykker, men det vet jeg!*»

Jeg er same og har bodd i Narvik siden september 1990- jeg har vært leder i Hinnøy og omegn sameforening, altså ledet foreninga fra Narvik, og jeg tør påstå at jeg vet hvor skoen trykker. Jeg har i mitt samepolitiske arbeid vært med å kjempe fram rettigheter for samer som har vært utsatt for historisk hard fornorskning fordi jeg er født og oppvokst i et slikt område.

Randi Nymo

Medlem av NSR fra 1978.